

*ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
МІСЬКИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ*

*ДО
ВМР*

ЕКСПРЕС- БЮЛЕТЕНЬ

*ФАХОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ
ДЛЯ ШКІЛЬНИХ БІБЛІОТЕКАРІВ*

Вінниця, січень 2015

Інтеграція інформаційних технологій у систему шкільних бібліотек для забезпечення автоматизації бібліотечно-бібліографічних процесів

В наш час процес автоматизації пов'язаний не лише з виробничою, технічною і технологічною сферами діяльності людства, але і з інформаційним простором. В школі головним інформаційним центром є бібліотека. Вже складно уявити життя суспільства без таких понять як Інтернет, медіа засоби тощо. Автоматизація найбільше торкнулася інформаційної сфери, адже для орієнтації у величезному інформаційному потоці необхідні механізми, що забезпечать швидкий пошук, відбір, зберігання та доступ до неї споживачів. Бібліотеки як основні інформаційні центри мають першими випробувати на собі процес автоматизації. Тим паче, що вітчизняна освіта і так вже дуже відстала в цьому плані від світових тенденцій і загального прогресу.

Сучасні засоби автоматизації дозволяють знайти найкоротший шлях до змісту книги, зробити її більше доступною для читання і як наслідок ефективніше використовувати закладені в ній знання. Шкільна бібліотека як структурна складова навчального закладу для успішного та якісного функціонування має повною мірою задовольняти його інформаційні потреби. Тож невід'ємною рисою діяльності бібліотеки має бути робота з цифровими масивами даних, що повинна вестися одночасно в декількох напрямках.

Перший пов'язаний з наданням читачам доступу до цифрових масивів, що існують за межами бібліотеки. Реалізація його пов'язана із забезпеченням читачам доступу до Інтернету і їхнє кваліфіковане консультування при пошуку інформації в кіберпросторі. Другий напрямок включає надання в мережі власних даних. Ця лінія одержує втілення в створенні бібліотечних веб-ресурсів, з розміщенням на них корисної інформації, включаючи власні електронні каталоги й повні тексти документів у цифровому вигляді.

Навчальні бібліотеки, до яких належать і шкільні, – найстарший тип бібліотечної установи. Вони є головним помічником учнів у підготовці і навчанні. Педагогічні працівники поспішають у бібліотеку за методичною літературою, консультаціями, новітніми публікаціями. Й ті, й інші хочуть

також знайти тут цікаву пізнавальну книжку для проведення змістовного дозвілля. Економічна ситуація в країні порушила роками сформовану систему обслуговування. Сьогодні, коли централізоване комплектування художньою літературою майже не ведеться, причому вибір її також від самої бібліотеки не залежить і мало орієнтований на її потреби, наріла необхідність переходу бібліотек на нові технології забезпечення інформаційних потреб користувачів.

"Орієнтація на користувача" стає основою стратегії й тактики, як процесів комплектування бібліотечних фондів, так і обслуговування читачів. Останнє означає, що без автоматизації й при тому комплексної, не обійтись, оскільки тільки вона здатна забезпечити рішення завдань оптимального формування, використання й керування фондами, а також створити користувачам комфортні умови роботи з інформацією.

Бібліотека являє собою місце, що містить інтелектуальні цінності суспільства. Передача цих цінностей зростаючому поколінню є основним завданням школи. Отже, бібліотека відіграє надзвичайно важливу роль у навчально-виховній роботі навчального закладу. Автоматизація бібліотечно-бібліографічних процесів покликана вирішувати такі завдання, як полегшення бібліотечної праці, підвищення продуктивності, поліпшення обслуговування читачів.

Можна виділити два основних напрямки автоматизації шкільних бібліотек:

- забезпечення доступу користувачам (як учням, так і педагогам, а можливо навіть широкому загалу) до загальних пошукових систем в Інтернеті та створення шкільного медіацентру.
- формування й актуалізація бібліотечних інформаційних ресурсів, і в першу чергу електронних каталогів і об'єднання шкільних бібліотек району в локальну мережу для передачі даних між бібліотеками; автоматизація довідково-інформаційного обслуговування.

Комп'ютер необхідний шкільній бібліотеці для організації в школі сучасного інформаційного центру. Це, в основному, пов'язане із двома аспектами.

По-перше, у шкільній практиці широко поширені навчальні посібники й матеріали на мультимедійних носіях, де об'єднані текст, багата кольорова графіка й анімація, он-лайнкові навчальні програми й усілякі тренажери. Учні із задоволенням користуються цими засобами для поглибленого вивчення шкільних предметів і індивідуального придбання необхідних навичок. Це підвищує мотивацію до навчання, сприяє реалізації нових парадигматичних змін у системі освіти: індивідуалізації й гуманізації процесу навчання.

По-друге, реалії сучасного світу вимагають, щоб кожен учень умів шукати й знаходити у світовому інформаційному просторі як можна більше повну інформацію з питання, що його цікавить, для того, щоб глибоко вивчити пропонований матеріал і виробити власну думку. Це в дорослому житті допоможе йому стати повноправним громадянином інформаційного суспільства. Але й учитель повинен мати можливість доступу до світових інформаційних ресурсів. Він повинен уміти користуватися електронними каталогами великих публічних і наукових бібліотек, базами даних в Інтернеті. Для цього шкільні бібліотеки стають абонентами електронних каталогів великих бібліотек, підписуються на електронні журнали, телеконференції й бази даних. Тож, інтернет і медіатеки давно вже стали невід'ємною частиною шкільної бібліотеки.

У цілому такі перетворення сприяють реалізації принципово нових шкільних технологій, ідей дистанційного навчання, відкритої і безперервної освіти, що останнє десятиріччя широко поширена у світі.

Існують три основні моделі, відповідно до яких створюються бібліотечно-інформаційні центри.

- комп'ютерний клас і персональні комп'ютери в бібліотеці існують незалежно один від одного;
- комп'ютерний клас використовується в першій половині дня для проведення уроків, а в другій - як складова частина бібліотеки;
- у школі існує єдиний інформаційний центр - при бібліотеці.

Якій саме моделі надати переваги кожен навчальний заклад обирає, виходячи зі своїх матеріальних можливостей та освітніх потреб.

Інтенсивне впровадження інформаційних технологій в освіту багато в чому змінило напрямок обслуговування читачів: за останні 15 років потреба в інформації на електронних носіях значно зросла. Природно, що змінилися і підходи для організації довідкового обслуговування, переосмислення його місця й ролі в загальній структурі бібліотеки. Використання електронних каталогів дозволяє здійснювати швидкий пошук по кожному з елементів опису документа або їхніх комбінацій, а також виконувати складні читацькі запити.

Сьогодні інформація стає одним з основних продуктів діяльності людини. Традиційно користувачі звикли до думки, що в бібліотеці можна одержати будь-яку інформацію. Тепер, в умовах інформаційного перенасичення, бібліотеці усе складніше виконувати основні функції: фондоутворення, інформаційно-бібліографічне й абонементне обслуговування. Поліпшити збір, зберігання й забезпечення доступу до інформації бібліотека зможе тільки за умови зміни її технічного оснащення.

Впровадження інформаційних технологій у діяльність бібліотек приводить до значного збільшення доступу й реалізує основні критерії якості інформаційного обслуговування – повноту й оперативність одержання даних. Тому одним з найбільш перспективних напрямків розвитку бібліотек визнане використання електронних ресурсів: бази даних, у тому числі повнотекстові; організація віддаленого доступу; оптимізація електронних ресурсів довідково-пошукового апарату і т.п.

Переваги АБІС полягають не лише в підвищенні швидкості пошуку інформації, а й в багатоцільовому використанні одноразово ведених баз даних: для пошуку документів, друку підібраної інформації, передачі масивів даних іншим школам, підготовки видань і т.д.; в багатоаспектному пошуку даних по різних ознаках і їхніх сполученнях без формування додаткових картотек і покажчиків; у пошуку в каталогах інших бібліотек і зведених каталогах, що здійснюється з дисплея свого комп'ютера; в автоматизованому обліку і веденні статистики у всіх процесах, включаючи обслуговування читачів; в надійному зберіганні бібліотечних каталогів у декількох копіях; в скороченні витрат на

комплектування фондів і обробку вхідних потоків документів; зрештою, в розширенні сфери послуг за рахунок залучення нових інформаційних джерел.

На практиці це означає виконання автоматизованої обробки нових надходжень у бібліотеку; звільнення співробітників від ряду рутинних робіт по підготовці картотек, видань, списків, звітної документації; створення бази даних про надходження; здійснення операцій по створенню й копіюванню тематичних архівів літератури. Завдяки автоматизації можна виконувати предметний пошук інформації із запитів читачів, обслуговування баз даних інформаційних і періодичних видань бібліотеки, ведення масиву бібліографічних описів журнальних статей, пошук записів по ключових словах, створення електронних довідників, контроль за виданою літературою: облік читачів і їхніх формулярів; автоматичний запис у формуляр читача виданої літератури; контроль строку повернення книг. А головне – забезпечення читачам своєї бібліотеки виходу у вітчизняний і світовий інформаційний простір.

На жаль, обмеженість фінансування змушує зробити вибір убік автоматизації найбільш важливих функцій. Як правило, бібліотека зупиняється, у першу чергу, на створенні ЕК з функціями комплектування і книгообміну.

Таким чином, перед шкільною бібліотекою встає ряд завдань, від рішення яких залежать ефективність обслуговування. До першорядного можна віднести: введення в експлуатацію мережного доступу; подальше навчання персоналу й активізацію діяльності бібліотекарів по освоєнню нових баз даних і пакетів прикладних програм.

Список використаних джерел

1. Артемов Ю. Навіщо шкільній бібліотеці комп'ютер? // www.idea.com.ua/forum/viewtopic.php?t=130
2. Організація інформаційних ресурсів на електронних носіях у центральних районних та публічно-шкільних бібліотеках : реком. матеріали / Рівнен. держ. обл. б-ка ; [уклад. Н. П. Волян ; відп. за вип. В. П. Ярошук, канд. іст. наук]. – Рівне, 2011. – 21 с. : дод.
3. Рощин А. Автоматизація бібліотек на сучасному етапі. – М., 2006
4. Чуєнко К. Автоматизація та інтеграція інформаційних технологій у систему шкільних бібліотек району // knowledge.allbest.ru/programming/2c0a65625b2ac78b5d53a88521306c37_0.html
5. Щербан Р. Типовий каталог шкільної бібліотеки (ТКШБ) – новий етап в автоматизації каталогізування // libr.rv.ua/index.php?name=Pages&op=page&pid=22.